

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

9. Caritatis eius opera, & fructus Malacæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

9. His licet eximijs, Malacæ Xauerij gratiâ cœlitus patrat, non fuit eiusdem inferior in corrigendâ vrbe illâ labor. Dominicis singulis dicebat ad populum eo robore libertatis quem regnantia tunc in ea possidebant flagitia, vbi Christianos ab ethnicis, habitus magis, quàm vita distinguebat, volitabaturque palam effrons lasciuia, gula, lucri fames; Dei obliuio, caducorum tantum æstimatio vecors & admiratio; cum vili & stolidâ aeternorum despiciatione. Festis docebat mancipia, profestis pueros initia fidei, vitæque Christianæ; ægrotis in nosocomio, & quocumque in vrbe, aut foris vocaretur, animorum subsidio, & corporum aderat. Vicos vrbis lustrabat sub vesperum puerorum stipatus agmine; & ære quod manu gestabat subinde concusso, magnâ voce, succinentibus pueris, hortabatur ciues, Deo preces pro iis funderent quos hic culpa lethalis inficeret, illic piaculares expurgarent flammæ; quo inuitamento publicæ caritatis, iuuabatur quidem infelicitas improborum, sed sua cuique redibat ob oculos vita, & peccatorum recordatione salubriter animus mordebatur. Confitentium denique apud illum is erat numerus, vt satisfieri omnibus tempus non sineret. Quibus præfidiis illâ vi animati quam Apostolico feruori, virtutum sanctitas addebat; primum sustulit morem quo dici nihil poterat de testabilibus. Incedebat puellæ virgines virili cultu solæ, passis capillis, lasciuo ornatu, quacunque libuisset, ex quo matres non raro fiebant, nondum sponsæ; & virginitatis prærogatiuo meretricabantur. Has ergo ad vestem, quietem domesticam, & si minus adhuc ad pudicitiam, saltém ad verecundiam redegit puellarem, & virginum propriam: inueteratas implacabilibus odiis, conciliauit inimicitias; feminas quibusdam tres, aliis quatuor abstulit, fuere quibus etiam ad septem, conditione seruas, vsu concubinas, nec erubuit, angelus vt erat, & perpetuo virgo, pulchritudinis earum apud impudicos heroes fieri arbiter, vt vnus earum dilaudatâ formâ, & moribus, eam sibi, pertasi ceteras, legitimo thoro coniungerent. Expulsis dotem, aut tutum & honestum receptum prouidit; trivialia fescennina puerorum quoque cantillatione totâ vrbe trita, diuinis ab se compositis laudibus mutauit. Pueros verò nec Deum vereri, nec agnoscere edoctos, eò adduxit pietatis, vt structis vicatim, ornatisque quoad poterant aris, ad eas confluerent, decantaréntque quas didicerant preces; quibus ipse se interdum iungebat, cum pueris puer; vt arte quâdam mirabili, quibuscumque illum agere oporteret, illos induebat; militem, mercatorem, seruum, opificem, singulorum se mori, modò, linguæ accommodans, rationibus omnium bene capiens & fauens, vt conciliatâ sibi omnium benevolentia, conciliaret omnes Deo. Postremò non paucos à Mahomete, ab Idolis, à Mose (his enim tunc omnibus Malacæ, & portus, & propè patria) veræ fidei imbutos luce, Christo lucratus est, & sacro signauit baptisinate. Fuit inter illos Rabbinus, magnæ apud suos doctrinæ, & nominis, qui quicquid ex miraculis verbisque Xauerij, quicquid veri ac boni conceptum à cæteris fuisset, impie præfocabat, nedum

9
Caritatis
eius opera, &
fructus Ma-
lacæ.

vt iis moueretur; irridere palam in publico virum sanctum; argumenta dicentis impugnare; præstigiis miracula, simulatione sanctimoniam infamare, quorum Dei famulo nihil doluit, præter exitium quod homo sacrilegus tum ipsi consciscerat sibi, tum aliis quos obstinabat in Iudæicâ cæcitate. In quo Dei causa cum præcipuè læderetur, infimis precibus apud illum ardeenter institit, vt pro illo quo impiis vitam impenderat amore, ac pro sanctissimo suæ gloriæ iure, daret sanguini suo, quod sceleratissimi hominis insanæ proteruitæ dari non poterat. Precanti Deus omninò annuit, nam inde modestâ erectus fiduciâ, Rabinum conuenit, rogâque familiariter, & vrbane prædij socius illo die admitti; turbatus ille petitione tam inuisâ, & inopinatâ, propius abfuit, vt turpi repulsâ, Xauerium à se dimitteret, sed opinionem fortè cauens rusticitatis & sordium erga hominem cunctis venerandum, vultu satis feuro, animo tristiori, respondit tamen libenter facturum, iussitque secum discumbere. Inerat sancto (vt dictum sapius) morum, & agendi candor mirus, procul fido, & arte, ex quo illi amabilitas apud omnes tam potens, vt qui cum eo versati sunt, ægrè sibi satisfaciunt in eâ explicandâ, præsertim ille oris totius lepos, & gratia in qua animi Deo pleni pulcherrima species elucebat. His paulatim gaudere & capi Rabinus, nec iam dolere mensæ adhibitum: sermonibus verò inter epulas familiaribus, & otiosius productis, ita penitus Xauerio illigari, vt prædij gratiam sub discessum agenti, haud alia lege abire suerit, nisi ad se deinceps identidem redeundi: & vltro promisit Xauerius, qui nihil æquè auebat; ita sibi deuincto Rabini affectu, aperto iam Marte certare cum eo de legis abrogatione, quam is deperibat, & versare hominem validis argumentis, quibus Deo pondus, & efficaciam addente denique peruidus; gestiente Malaca, & obstupescente, inauguratus est publicè sacro fonte, multosque hortatu, & exemplo fecit eiusdem beneficii confortes.

Dum hanc fementis operosâ, lætam messem Malacæ legit Xauerius, noua augetur gaudendi materia, ex perlatis Roma, & ex Lusitania literis. Societatis incrementa ex iis didicit numero præstantium hominum, & gestis ad Dei gloriam illustribus clara, quorum expleri lætatione, osculis, & lætitiæ non valebat; visus sibi, vt scribit modò cum fratribus in Europa versari, modò illos secum præsentem cernere. Cognouit præterea ex Lusitania, tres sibi Goam appulisse subsidiarias operas, Antonium Criminalem, Nicolaum Lancilorum, & Ioannem Beiram, duos Italos, tertium Hispanum, sacerdotes, & viros Apostolici spiritus, quorum primo, inter Ignatij filios beata fors obrigit vt Societatem Deo primus fuso sanguine dedicaret, his S. Apostolus toto animi complexu salutatis, Lanciloto mandat S. Fidei Collegio Goæ præsit; duobus aliis Comorinum pergant Francisco Mansillæ suam operam iuncturi. Ipse post diuturnam trium mensium expectationem, quod de Macazate nihil audiret, nisi probum illuc delatum sacerdotem qui exiguæ

quæ illi Christianitati utcumquæ fat foret, ad Amboini regna, & insulas, sollicitudinem conuertit. Ad hoc pridem fidei rudimenta in Malaium idioma, multo sudore transfulerat, commendaratque memoriæ quò mox ut eo peruenisset, manum statim diuino operi applicaret. Ac Malacæ quidem ægrè admodùm erat ab eo deseri, sed non æquè ipsi Malacam relinquere; nam et si multò alia tunc erat, ab ea quæ antè fuerat, sed tam altis hærebat radicibus eorum improbitas, quorum gradus exempla scelerum trahebat in populum, ut iis renellendis, quantum & intonuerat vehementer, & prodigiôsè Xauerius egerat, frustra videretur. Quare diuino commercio Apostoli mentem, futuri notitia peruadente, præfagus cladium post annos aliquot vrbi scelestæ minantium, pro concione sæpiùs illas intentabat, sed conatu fermè inutuli, ut inanes quoque fierant lachrymæ, & quadriduana interdum inedia, & vexandi asperitas corporis, ad impetrandum iis malorum remedium, quibus fœdo sepultis lethargo præter insanas voluptates, nihil quicquam pensi erat.

10. Nauem ergo Amboinum versus paratam conscendit, & Eiro socio Ianuarii calendis, Anni 1546. sublatis anchoris alto mari se dedit, Gubernator quidem, & nauarum primi Lusitani; turba seruorum, & militum magnam partem Indi, & idolis addicti; verùm eos breui Xauerius errorem dedoctos, salutis aqua lauit, nam præter validas rationes expugnat illos potissimùm quotidianis sermonibus, quos aut lingua cuiusque ad eos habebat, sibi prorsùs ignota; vel si Lusitana, sic tamen ut horum vnicuique perindè caperetur ac propria, de quo erit alius dicendi locus. Ibat mensis iam alter ad medium, ex quo Malacã discesserant; & afflabat semper in cursum ventus, nec Amboinum apparebat; præteruictum nauæ suspicati, & quod consequens erat, spem omnem præcisam eò auris aduersis remeandi, quid opus factò consultum volebant, quibus blandè arridens Xauerius, velut longè femora oculis cerneret; de Amboino, inquit, laboratis? adhuc eius in sinu nauigamus, cras illum, ut primùm illuxerit salutabimus. Et verò die insequenti Febr. 14. in conspectum insulæ venerunt, quodque illis gratiùs accidit, qui ventus nauim Amboinum ferebat ad exponendum tantùm Xauerium; repentè in alium mutatus in Bandam Insulam quo cursum intenderant peruexit. In scapham cum paucis demissus Xauerius littus placidè inibat, cum inuolantibus prædatoriis duobus nauigiis in altum repellitur, manusque piratarum nec absque miraculo euadit, dum enim Scaphæ nauigia proximè imminet, veluti fugarentur dilapsa illicò videri desierunt; quæres socios habebat ancipites, auerrebátque ab insulâ nè fortè aditum ex aliquo angulo prædones suis insidiis obseruarent, metum illis exemit sanctus, monens (quod ex Deo cognorat) securè pergerent, nihil iam ab iis duobus piraticis, vel à quouis alio timendum; & verò Amboinum, Februarij sexto & decimo, commodè attigerunt.

IO
Malacã discedens, duo vaticinatur.

11. Atque